

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 • 50 • 2009

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

MÁSODIK SZEKCIÓ

KISS SÁNDOR LAJOS kontra MAGYARORSZÁG ÜGY

(26958/05. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2009. szeptember 29.

*Ezen határozat az Egyezmény 44. Cikkének 2. bekezdésében foglalt
körülmények beálltával válik véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.*

A Kiss Sándor Lajos kontra Magyarország ügyben,
az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként
tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Françoise Tulkens, *Elnök*,
Ireneu Cabral Barreto,
Vladimiro Zagrebelsky,
Danutė Jočienė,
Dragoljub Popović,
Sajó András,
Nona Tsotsoria, *bírák*

és Françoise Elens-Passos, *Hivatalvezető-helyettes*

2009. szeptember 8-i zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően
az azon időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy, a Magyar Köztársaság ellen benyújtott kérelem (26958/05. sz.), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény („az Egyezmény”) 34. Cikke alapján egy magyar állampolgár, Kiss Sándor Lajos („a kérelmező”) 2005. július 15-én terjesztett a Bíróság elé.

2. A kérelmezőt Fazekas T., Budapesten praktizáló ügyvéd képviselte. A Magyar Kormányt („a Kormány”) dr. Hóltzl Lipót Képviselő képviselte az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumból.

3. A kérelmező azt állította, hogy a fellebbviteli bíróság az Egyezmény 6. Cikkének 1. és 3. bekezdését megsértve anélkül hagyta helyben elítélő ítéletét, hogy ő vagy az ügyvédje jelen lehetett volna az ülésen.

4. 2008. április 10-én a Bíróság úgy határozott, hogy közli a panaszt a Kormánnyal. Az Egyezmény 29. Cikkének 3. bekezdése alapján arról is döntés született, hogy a kérelem érdemét és elfogadhatóságát együtt vizsgálja meg a Bíróság.

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

5. A kérelmező 1976-ban született és Vácon él.

A. Az ügy körülményei

1. Az első büntetőeljárás

6. 2002 januárjában a Pesti Központi Kerületi Bíróság zsarolás és kifosztás kísérletében bűnösnek találta a visszaeső elkövető kérelmezőt, és nyolc év szabadságvesztésre ítélte. Fellebbezés nyomán a Fővárosi Bíróság 2003. május 15-én önbíráskodásra, súlyos testi sértés kísérletére és személyi szabadság megsértésére minősítette át a cselekményeket, de büntetését öt év szabadságvesztésre csökkentette.

2. A második büntetőeljárás

7. 2003 februárjában a kérelmezőt súlyos testi sértés elkövetésével gyanúsították meg. Az ezt követő eljárásban bíróság által kirendelt védőügyvéd nyújtott jogsegélyt a kérelmezőnek.

8. Három tárgyalást követően a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2004. február 26-án bűnösnek találta a kérelmezőt az ellene felhozott vádpontokban. A Bíróság enyhítő körülményként vette figyelembe az eljárás elhúzódását, és négy év szabadságvesztésre ítélte a kérelmezőt. A Kerületi Bíróság okirati bizonyítékokra, igazságügyi orvosszakértői véleményre, számos tanúvallomásra, továbbá a kérelmező vallomására támaszkodott.

9. A kérelmező fellebbezett, felmentését kérve azon az alapon, hogy az ítélet megalapozatlan volt. A Fővárosi Bíróság arról tájékoztatta a kérelmező ügyvédjét, hogy a fellebbezési kérelmet zárt ülésen bírálja el. Válaszában az ügyvéd részletesen előterjesztette érveit, s nyilvános tárgyalás tartását kérte. Azt állította, hogy a teljes tényállás megállapításához a bíróságnak további tanúkat kell meghallgatnia.

10. 2005. február 1-jén a Fővárosi Bíróság zárt ülésen tanácskozott, s helyben hagyta a kérelmező elítélését. A kérelmező, ügyvédje, és a vád képviselője nem volt jelen. A Fővárosi Bíróság az eljárás egészét felülvizsgálta, és megállapította annak törvényes voltát. Továbbá megállapította, hogy az új büntetőeljárásról szóló 351. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás nem volt megalapozatlan, ilyen módon további bizonyítás felvétele nélkül is alkalmas volt fellebbviteli felülvizsgálatra. E megfontolás jogosította fel a bíróságot arra, hogy a büntetőeljárásról szóló törvény 360. § (1) bekezdése alapján a védelem és a vád távollétében, tanácsulésen hozza meg határozatát.

B. Releváns hazai jog

11. Az [új] büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény releváns része kimondja:

„... (3) Fellebbezésnek jogi és ténybeli okból van helye.”

351. §

„(1) A másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja, kivéve, ha az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan ...

(2) Az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlan, ha

a) a tényállás nincs felderítve,

b) az elsőfokú bíróság nem állapított meg tényállást, vagy a tényállást hiányosan állapította meg,

c) a megállapított tényállás ellentétes az iratok tartalmával,

d) az elsőfokú bíróság a megállapított tényekből további tényre helytelenül következtetett.”

353. §

„... (2) Az elsőfokú bíróság ítélete megalapozatlanságának kiküszöbölése végett bizonyításnak akkor van helye, ha a megállapított tényállás nincs felderítve vagy hiányos. A bizonyítás felvételére ... tárgyalást kell kitűzni.”

360. § (2005. május 26-ig hatályos szöveg¹)

„(1) A tanács elnöke az ügy érkezésétől számított harminc napon belüli hatánapra a fellebbezés elbírálására tanácsülést, nyilvános ülést vagy tárgyalást tűz ki...”

361. §

„(1) A másodfokú bíróság nyilvános ülést tart, ha a megalapozatlanság esetén a hiánytalan, illetőleg a helyes tényállás az iratok tartalma vagy ténybeli következtetés útján megállapítható, illetőleg ha az ügyben a büntetéskiszabási körülmények további tisztázása érdekében a vádlott meghallgatása szükséges.

(2) A másodfokú bíróság azt, akinek a meghallgatását szükségesnek tartja, nyilvános ülésre idézi ...”

362. §

„(1) A másodfokú bíróság a nyilvános ülésről értesíti az ügyészt, továbbá - ha az idézésükre nem került sor - a vádlottat, a védőt ...”

363. §

„(2) Bizonyítás felvételére ... tárgyalást kell kitűzni.”

¹ Ezen időpontban az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség miatt megsemmisítette a rendelkezést.

405. §

„(1) Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye, ha ...

c) a bíróság határozatának meghozatalára a 373. § (1) bekezdésének II-IV. pontjában meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.”

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 6. CIKKE 1. ÉS 3.(c) BEKEZDÉSEINEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE (NYILVÁNOS TÁRGYALÁS HIÁNYA)

12. A kérelmező panaszolta, hogy a második büntetőeljárásban a fellebbviteli bíróság az Egyezmény 6. Cikkének 1. és 3. bekezdéseiben számára biztosított, védelemhez fűződő jogokat megsértve zárt ülésen, a kérelmező, illetve ügyvédjének jelenléte nélkül hagyta helyben elítélését. A 6. Cikk 1. és 3. bekezdésének releváns része kimondja:

1. Mindenkinnek joga van arra, hogy ügyét ... bíróság tisztességesen nyilvánosan ... tárgyalja, és hozzon határozatot ... az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően...

3. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga van, legalább arra, hogy ...

c) személyesen, vagy az általa választott védő segítségével védekezhessék, és ha nem állnak rendelkezésre eszközök védő díjazására, amennyiben az igazságszolgáltatás érdekei ezt követelik meg, hivatalból és ingyenesen rendeljenek ki számára ügyvédet;

d) kérdéseket intézzon, vagy intéztessen a vád tanúihoz, és kieszközölhesse a mentő tanúk megidézését és kihallgatását ugyanolyan feltételek mellett, mint ahogy a vád tanúit megidézik, illetve kihallgatják;...”

13. A Kormány vitatta az állítást.

A. Elfogadhatóság

14. A Bíróság megjegyzi, hogy a panasz nem nyilvánvalóan megalapozatlan az Egyezmény 35. Cikkének 3. bekezdése szerinti értelemben. Továbbá megjegyzi, hogy semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

B. Érdem

15. A kérelmező hangsúlyozta, hogy tisztességes eljáráshoz való jogát csorbította az a tény, hogy a másodfokú bíróság zárt ülésen hagyta helyben elítélését.

18. A Kormány fenntartotta, hogy a másodfokú eljárás lefolytatására a büntetőeljárásról szóló törvény releváns időszakban hatályos szövegének megfelelően került sor. Ilyen módon mind a kontradiktórius eljárás, mind a „fegyveregyenlőség” elvét tiszteletben tartották az ügyben, mivel a kérelmezőnek és védőügyvédjének is lehetőségében állt, hogy az ügyész által előterjesztett nyilatkozatokat és bizonyítékokat tanulmányozza, és kérdéseket intézzon a tanúkhöz és a szakértőkhöz. Mindent egybevetve a kérelmező nem volt megfosztva semmilyen olyan eljárásjogi eszköztől, amely a vád számára rendelkezésre állt.

17. Különösen a *Constantinescu v. Romania* ügyben hozott ítéletre (no. 28871/95, § 55, ECHR 2000-VIII) hivatkozva a Kormány hangsúlyozta: az első eldöntendő kérdés az, hogy a Fővárosi Bíróságnak jogkérdésekről vagy ténykérdésekről kellett-e döntenie, azaz teljes körűen felülvizsgálta-e a kérelmező ellen indított eljárást. A fellebbviteli bíróság reformatórius jogköre korlátozott, mivel az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás alapján hozza meg döntését, s bizonyítást csak akkor folytat le, ha az elsőfokú ítélet megalapozatlan, s a ténybeli hiányosságok kiküszöbölése széleskörű bizonyítás lefolytatása nélkül nem lehetséges. Ha azonban ez szükségessé válik, akkor a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezi, s az alsóbb fokú bíróságot új eljárásra és a tényállás kiegészítésére, illetve újabb bizonyítás felvételére utasítja.

18. A Kormány hangsúlyozta, hogy a jelen ügyben a Fővárosi Bíróság nem találta megalapozatlannak az elsőfokú ítéletet, s nem látta szükségesnek bizonyítás felvételét, vagy a kérelmező személyes meghallgatását. Más olyan ügyektől eltérően, amelyekkel a Bíróság foglalkozott (vö. *Constantinescu v. Romania*, *op. cit.*, § 58; *Botten v. Norway*, judgment of 19 February 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-I, § 50), a kérelmező ügyében nem merültek fel olyan különleges körülmények, amelyek a terhelt fellebbviteli bíróság általi meghallgatását szükségessé tették volna. Sem a bűncselekmény jellege, sem a bizonyítékok természete nem tette feltétlenül szükségessé a kérelmező meghallgatását a másodfokú bíróság előtt: szavahihetősége nem bírt döntő jelentőséggel a bizonyítékok értékelésénél. Végül a Kormány rámutatott arra, hogy a fent említett esetektől eltérően – amelyekben a terhelt bűnösségét első ízben a másodfokú bíróság állapította meg – a másodfokú bíróság csupán felülvizsgálta az elsőfokú ítéletet, amely már elítélte a kérelmezőt. Ilyen körülmények között nem volt szükség nyilvános tárgyalás tartására.

19. A kérelmező fenntartotta: még ha az eljárás formálisan meg is felelt a büntetőeljárásról szóló törvény rendelkezéseinek, az nem jelenti automatikusan azt, hogy a „fegyveregyenlőség” elvét tiszteletben tartották az ügyben. A kérelmező szerint az a tény, hogy sem ő, sem a vád képviselője nem volt jelen a másodfokú eljárásban, nem tette tisztességesé az eljárás egészét, mivel a Fővárosi Bíróságnak jogában állt mind tény-, mind jogkérdésekről dönteni. A kérelmező a Bíróság ezzel kapcsolatos esetjogára hivatkozott, amely – különösen a nyilvános tárgyalás kötelezettségét illetően – ugyanazon biztosítékok alkalmazását követeli meg a fellebbezési eljárás során, mint amelyek az elsőfokú eljárás során alkalmazandók.

20. A Bíróság mindig is azt tartotta, hogy a szóbeli és nyilvános tárgyalás a 6. Cikk 1. bekezdése alapján védett, alapvető elv. Ez az elv különösen büntető kontextusban fontos, ahol első fokon általában olyan bíróság szükséges, amely teljes mértékben eleget tesz a 6. Cikk által támasztott követelményeknek (ld. *Findlay v. the United Kingdom*, judgment of 25 February 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-I, § 79), s ahol a kérelmezőnek joga van arra, hogy ügyét „meghallgassák”, és lehetősége van – többek között – arra, hogy saját védelmére bizonyítékokat terjesszen elő, meghallgassa az ellene felhozott bizonyítékokat, s kérdéseket illetve keresztkérdéseket intézzon a tanúkhöz.

21. A Bíróság nem zárja ki, hogy a büntetőjogi szférában lehetnek olyan, rendes bíróság vagy törvényszék elé kerülő kérdések, amelyek természete nem igényel szóbeli tárgyalást. Annak ellenére, hogy a büntetőjogi felelősséget megállapító, büntető és elrettentő szankciókat kiszabó büntetőeljáráshoz bizonyos fokú súlyosság tapad, nyilvánvalóan vannak olyan büntető ügyek, amelyek nem járnak jelentős stigmával (ld. *Jussila v. Finland* [GC], no. 73053/01, § 43, ECHR 2006-...).

22. A Bíróság mindazonáltal úgy véli, hogy büntetőjogi vádak elbírálása során a terhelt személyes meghallgatása kell, hogy főszabály legyen. Az ezen elvtől való bármely eltérésnek kivételesnek kell lennie, és megszorító értelmezés alá kell esnie. A szóbeli tárgyalás hiánya másodfokon több büntetőügyben jogsértés megállapításához vezetett (ld. *Ekbatani v. Sweden*, 26 May 1988, § 25, Series A no. 134; *Helmers v. Sweden*, judgment of 29 October 1991, Series A no. 212-A, § 31–32; *Kremzow v. Austria*, judgment of 21 September 1993, Series A no. 268-B, § 58–59; *Botten v. Norway*, cited above, § 39; *Belziuk v. Poland*, judgment of 25 March 1998, *Reports* 1998-II, § 38–40; *Constantinescu*, cited above; *Sigurþór Arnarsson v. Iceland*, no. 44671/98, § 30, 15 July 2003; and *Csikós v. Hungary*, no. 37251/04, ECHR 2006-... (kivonatok)).

23. Igaz, a *Fejde v. Sweden* (judgment of 29 October 1991, Series A no. 212-C, § 33) ügyben nem került megállapításra a kérelmező védelemhez fűződő jogainak a megsértése, holott a fellebbviteli bíróság nem tartott szóbeli tárgyalást. A Bíróság szerint azonban az az ügy – a kérelmező

terhére rótt bűncselekmény csekély voltára és a büntetés fellebbezés folytán történő súlyosbításának tilalmára figyelemmel – főszabály alóli indokolt kivételt jelentett.

24. A Bíróság azonban meg van győződve arról, hogy a jelen kérelem nem esik a *Fejde*, illetve a *Jussila* ügyekben lefektetett kivételek alá, s hogy arra a másodfokú bíróságot tárgyalás tartására kötelező főszabályt kell alkalmazni. A Bíróság nevezetesen azért helyezkedik erre az álláspontra, mert a kérelmező ellen felhozott vádak – súlyos testi sértés - vitathatatlanul a büntetőjog magvához tartoznak. Továbbá, a kérelmező számára a tét szabadságvesztés volt, s ténylegesen is négy év szabadságvesztésre ítélték őt, ami nyilvánvalóan jelentős stigmával járt.

25. Továbbá, mivel fellebbezésében a kérelmező felmentését kérte, a Bíróság számára – a szóban forgó bűncselekmények természetére figyelemmel – a szavahihetőség fontossága is felmerül. Következésképpen azok a megfontolások, amelyekre a Fővárosi Bíróság támaszkodott, alkalmasak voltak a kérelmező személyiségével és jellemével is kapcsolatos kérdések felvetésére, ezért a kérelmezőt közvetlenül meg kellett volna hallgatni (ld. fent hivatkozott *Kremzow*, § 67). A Bíróság azt is megjegyzi, hogy a kérelmező kifejezetten kérte, hogy a fellebbviteli bíróság nyilvános, szóbeli tárgyalást tartson.

26. A Bíróság megjegyzi, hogy a Fővárosi Bíróság teljes körű felülvizsgálatot hajtott végre, s a kérelmező bűnösségének kérdését újból el kellett bírálnia. Ebben a vonatkozásban irreleváns, hogy a teljes felülvizsgálat eredményeként a Fővárosi Bíróság ugyanarra a következtetésre jutott, mint az elsőfokú bíróság, s az érdemet illetően változtatás nélkül helyben hagyta az elsőfokú bíróság határozatát. Összegezve, a Bíróság nincs meggyőződve arról, hogy a tárgyalástól való eltekintés másodfokon összhangban állt a tisztességes tárgyalás követelményeivel.

27. Ezért az Egyezmény 6. Cikkének a 6. Cikk 3.(c) bekezdésével együtt olvasott 1. bekezdését megsértették.

II. AZ EGYEZMÉNY EGYÉB ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSEI

28. A kérelmező azt is panaszolta, hogy az első büntetőeljárásban a fellebbviteli bíróság zárt ülésen, a kérelmező illetve ügyvédjének távollétében hagyta helyben elítélését, megsértve az Egyezmény 6. Cikkének 1. és 3. bekezdésében számára biztosított, védelemhez fűződő jogokat. A Bíróság megjegyzi, hogy ebben az ügyben a jogerős ítélet meghozatalára 2003. május 15-én került sor. A kérelmet azonban csak 2005. július 15-én, azaz több mint hat hónappal később nyújtották be. Ebből következik, hogy a kérelemnek ez az aspektusa a 35. Cikk 1. bekezdésében előírt hathónapos határidőn túl került előterjesztésre, ezért ezt az aspektust az Egyezmény 35. Cikkének 4. bekezdése alapján el kell utasítani.

III. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

29. Az Egyezmény 41. Cikke kimondja:

“Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

30. A kérelmező 3000 euró nem vagyoni kártérítést követelt igazságos elégtételként.

31. A Kormány túlzottnak találta a kérelmező igényét.

32. A Bíróság úgy véli, hogy a kérelmező nem vagyoni kárt szenvedett. Ezért méltányossági alapon 1500 eurót ítél meg számára ilyen címen. A Bíróság továbbá megjegyzi, hogy ha – a jelenlegi ügghöz hasonlóan – valamely egyént bíróság olyan eljárásban ítél el, amely nem tesz eleget a tisztességesség Egyezmény által támasztott követelményének, akkor a kérelemre lefolytatott perújítás vagy felülvizsgálat elvileg megfelelő jogorvoslatot jelent a jogsértésre (ld., *mutatis mutandis*, *Öcalan v. Turkey* [GC], no. 46221/99, § 207-210, ECHR 2005-IV).

B. Költségek és kiadások

33. A kérelmező további 1000 eurót követelt a Bíróság előtt felmerült költségek és kiadások megtérítésére. Részletes elszámolást nyújtott be az ügyvédje által felszámított munkaóráról, amely szerint az ügyvéd 100 eurós óradíj mellett tíz munkaórát fordított az ügyre (három óra konzultáció az ügyféllel, egy óra ügyirat tanulmányozás, három óra esetjog tanulmányozás és három óra beadványkészítés).

34. A Kormány túlzottnak találta a kérelmező igényét.

35. A Bíróság esetjoga szerint a kérelmező annyiban jogosult a költségek és kiadások megtérítésére, amennyiben bizonyítja, hogy azok ténylegesen és szükségszerűen merültek fel, és összegüket tekintve ésszerűek. A jelen ügyben a Bíróság – a birtokában lévő információkra és a fenti kritériumokra figyelemmel – a teljes követelt összeg megítélését tartja ésszerűnek.

C. Késedelmi kamat

36. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális kölcsönkamatán kell alapulnia, amelyhez további három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. A második büntetőeljárással kapcsolatos panaszt elfogadhatóvá, a kérelem többi részét elfogadhatatlanná *nyilvánítja*;
2. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 6. Cikkének a 6. Cikk 3.(c) bekezdésével együtt olvasott 1. bekezdését megsértették;
3. *Megállapítja*:
 - (a) hogy az alperes Államnak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. Cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, a kérelmező számára
 - (i) nem vagyoni kár tekintetében 1500 (ezeröttszáz) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét;
 - (ii) költségek és kiadások tekintetében 1000 (ezer) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegétkell kifizetnie nemzeti valutában, a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával;
 - (b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után.
4. A kérelmező igazságos elégtétellel kapcsolatos további igényeit *elutasítja*.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2009. szeptember 29-én, a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. § 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Françoise Elens-Passos
Hivatalvezető-helyettes

Françoise Tulkens
Elnök